

KÊU GỌI ĐỀ XUẤT Ý TƯỞNG DỰ ÁN

Chương trình thích ứng với biến đổi khí hậu dựa vào cộng đồng

1. Giới thiệu chung

a. Bối cảnh

Biến đổi khí hậu (BĐKH) vẫn là một trong những thách thức lớn nhất hiện nay mà trái đất và nhân loại đang phải đối mặt và thậm chí còn có thể đẩy thêm 100 triệu người rơi vào cảnh đói nghèo vào năm 2030.

Hạn hán và nhiệt độ tăng cao, lượng mưa và lũ lụt trầm trọng, mực nước biển dâng và xâm nhập mặn, xói lở bờ biển, mất mùa, suy thoái các rạn san hô do hiện tượng tẩy trắng, gia tăng các loại sâu bệnh, bão và các hiện tượng thời tiết bất thường chỉ là một số những thách thức nhiều quốc gia đang phải đương đầu. Biến đổi về khí hậu không chỉ ảnh hưởng đến môi trường và sức chống chịu của các hệ sinh thái tự nhiên, mà còn gây ra các hiệu ứng lan tỏa đến mọi lĩnh vực của nền kinh tế và xã hội như ổn định kinh tế, nông nghiệp và an ninh lương thực, sử dụng nước và các điều kiện vệ sinh, sức khỏe và phúc lợi, giáo dục, du lịch và sinh kế.

Xây dựng sức chống chịu của các cộng đồng địa phương trước các cú sốc về khí hậu và thiên tai không chỉ có ý nghĩa cấp thiết về mặt nhân đạo mà còn tạo ra những ảnh hưởng tích cực đến môi trường, nền kinh tế và phúc lợi, cũng như giảm thiểu những bất bình đẳng và đóng góp vào các Mục tiêu Phát triển Bền vững (SDGs) của Chương trình nghị sự 2030. Không chỉ các cộng đồng có khả năng thích ứng với khí hậu mà còn có thể ứng phó tốt hơn với các tác động của BĐKH. Khả năng chống chịu tốt hơn còn có thể áp dụng để ứng phó với các cú sốc và sức ép khác, chẳng hạn như đại dịch hiện nay và trong tương lai, và các cuộc khủng hoảng kinh tế-xã hội. Sự tăng cường khả năng thích ứng có ý nghĩa sống còn đặc biệt đối với các tổ chức hành động và các cộng đồng địa phương dễ bị tổn thương và cùng cực, nhất là phụ nữ, thanh niên, người khuyết tật và các dân tộc bản địa.

b. Thích ứng dựa vào cộng đồng

Thích ứng dựa vào cộng đồng là một quá trình được dẫn dắt bởi địa phương nhằm trao quyền cho người dân và cộng đồng lập kế hoạch và đối phó với các tác động của biến đổi khí hậu trong thời điểm hiện tại và tương lai. Nó cung cấp các cách tiếp cận mang tính toàn diện và tập trung vào các ưu tiên và quy trình do cộng đồng lựa chọn. Nó liên quan đến việc chuyển giao trách nhiệm cho các bên liên quan tại địa phương để dẫn dắt hoặc tham gia một cách có ý nghĩa vào các hành động thích ứng và chú trọng đến lợi ích của cộng đồng thay vì các đối tượng bên ngoài. Mặc dù các dự án thích ứng dựa vào cộng đồng rất giống với các dự án phát triển cộng đồng khác, nhưng có hai điểm khác biệt chính: i) các dự án giải quyết các vấn đề do biến đổi khí hậu gây ra, thường có bản chất dài hạn, khác với các biến đổi khí hậu hoặc thời tiết ngắn hạn; và ii) các dự án cần nhấn mạnh vào quá trình chứ không chỉ vào kết quả. Không chỉ là các dự án được thực

hiện ở cấp cộng đồng hoặc các dự án liên quan đến cộng đồng theo cách tượng trưng để đạt được các mục tiêu được xác định.

Thích ứng dựa vào cộng đồng là một thành tố quan trọng trong bức tranh lớn hơn thể hiện các biện pháp quản lý và hạn chế các tác động của biến đổi khí hậu được thực hiện bởi cộng đồng địa phương. Nó cung cấp thông tin và các ví dụ điển hình về các tác động tiềm ẩn của biến đổi khí hậu và các biện pháp giảm thiểu phù hợp với bối cảnh và địa điểm cụ thể khi được quản lý bởi cộng đồng. Thông tin và các bài học liên quan đến các sáng kiến, kinh nghiệm thích ứng dựa vào cộng đồng có thể được áp dụng, chia sẻ và nhân rộng tại các cộng đồng khác cũng như các dự án thích ứng với biến đổi khí hậu (CCA).

c. Chương trình thích ứng biến đổi khí hậu (giai đoạn 3)

Từ năm 2009 đến năm 2020, với sự hỗ trợ tài chính và quan hệ đối tác của Bộ Ngoại giao và Thương mại (Bộ DFAT), Chính phủ Australia, Chương trình tài trợ các dự án nhỏ (SGP) do Quỹ Môi trường toàn cầu (Quỹ GEF) hỗ trợ và do UNDP thực hiện, đã triển khai Chương trình thích ứng Mekong - Châu Á - Thái Bình Dương (MAP CBA). Chương trình thích ứng dựa vào cộng đồng đã hỗ trợ 237 dự án với 12 triệu đô la Australia tại 41 nước.

Dựa trên thành công và bài học từ các chương trình này, vào năm 2022, SGP đã tiếp tục giai đoạn hợp tác thứ ba với Bộ DFAT để tài trợ cho Chương trình Thích ứng Dựa vào Cộng đồng ở Đông Nam Á và Thái Bình Dương (CBA Giai đoạn 3). Mục tiêu chính của giai đoạn tài trợ CBA mới này là nâng cao hơn nữa năng lực của các cộng đồng địa phương trên các cảnh quan đất liền và cảnh quan biển được ưu tiên thông qua việc xây dựng khả năng thích ứng về sinh thái và xã hội đối với biến đổi khí hậu và gắn các sáng kiến này với các nỗ lực phục hồi sau đại dịch COVID-19. Điều cực kỳ quan trọng là thích ứng dựa vào cộng đồng (CBA) phải được lồng ghép hợp lý vào các chiến lược, chương trình và các chính sách tổng thể về thích ứng với BĐKH và phải trao cơ hội cho các tổ chức hành động địa phương để thực hiện quyền tự quyết của họ, nói lên ý kiến và chia sẻ các kinh nghiệm, tri thức và văn hóa truyền thống, các giải pháp và tạo các cơ hội học tập. Ủy ban thích ứng toàn cầu nhận thấy khi việc ra quyết định và cung cấp tài chính được định hướng tới các tổ chức hành động địa phương, thì các hành động thích ứng sẽ có khả năng thành công cao hơn và bền vững hơn về lâu dài.

2. Kêu gọi ý tưởng dự án

Chương trình UNDP/GEF-SGP kêu gọi đề xuất ý tưởng dự án với các khoản tài trợ nhỏ, lên đến 50.000 USD cho các tổ chức phi chính phủ, các Tổ chức xã hội dân sự (CSO) và các nhóm cộng đồng để thực hiện cách tiếp cận phân tích các hệ thống nhằm xây dựng và thực hiện các giải pháp để giải quyết các lĩnh vực trọng tâm sau:

An ninh nước và quản lý tài nguyên: Khả năng tiếp cận nguồn nước sạch và các điều kiện vệ sinh là một lợi thế về kinh tế và có ý nghĩa quan trọng đối với việc xây dựng sức chống chịu và phục

hồi sau đại dịch COVID-19. Tuy nhiên, nhiều cộng đồng trên khắp khu vực Thái Bình Dương và khu vực Đông Nam Á vẫn chưa có cơ hội tiếp cận với nước sạch. BĐKH tác động trực tiếp đến chu trình nước, là tác nhân làm gia tăng nguy cơ khan hiếm nước do làm tăng tính bất thường và khó lường về tài nguyên nước.

Do vậy, quản lý bền vững tài nguyên nước là một phạm trù rất quan trọng của Chương trình CBA. Trữ nước mưa, các giải pháp dựa vào thiên nhiên (NBS) như phục hồi lưu vực đầu nguồn và nâng cao sức chứa và khả năng trữ nước sẽ được Chương trình CBA triển khai để cải thiện việc cung cấp và sử dụng nước phục vụ sinh hoạt và nông nghiệp.

Đại dương và quản lý vùng ven biển: Các giải pháp dựa vào thiên nhiên, như phục hồi rừng ngập mặn và phục hồi thảm thực vật ven biển thường được thực hiện để thích ứng với những thách thức này và sẽ được triển khai trong giai đoạn mới này. Sử dụng cách tiếp cận cảnh quan, các dự án cũng sẽ tập trung vào quản lý xâm nhập mặn, cải thiện nguồn cung cấp nước ngọt ven biển, thủy sản bền vững và bảo tồn biển, cũng như các hoạt động lập bản đồ có sự tham gia để xác định tài sản và tài nguyên ven biển.

Chương trình CBA cũng sẽ tập trung vào nền kinh tế biển xanh và xây dựng khả năng thích ứng của các hệ sinh thái biển và ven biển trước tác động của BĐKH. Các Khu vực Quản lý Đặc biệt (SMA), được các thể chế truyền thống địa phương quản trị thông qua các tổ chức CSO, tiếp tục là những đơn vị quản lý hiệu quả nhất đối với các vùng ven biển và ngày càng được chính phủ các nước ghi nhận và công nhận. Chương trình CBA sẽ nâng cao hiệu quả và tính bền vững của các quá trình quản trị địa phương đó và sẽ hướng đến tăng cường các cơ cấu và thể chế gắn liền với các khu bảo tồn biển và các khu vực SMA. Các nỗ lực của chương trình này sẽ phù hợp với các hành động quốc gia và khu vực đang được các chính phủ và các tổ chức khu vực triển khai.

Nông nghiệp, thủy sản và an ninh lương thực: Hạn hán, lũ lụt, chuyển mùa và gia tăng sự biến đổi các mô hình về lượng mưa và nhiệt độ tiếp tục ảnh hưởng đến sản xuất nông nghiệp trên toàn cầu. Những tác động này thậm chí còn nghiêm trọng hơn đối với các hộ nông dân sản xuất nhỏ. Đối với các cộng đồng canh tác tại vùng nông thôn, điều này có thể dẫn đến mất an ninh lương thực, đói nghèo, sức khỏe, dinh dưỡng và phúc lợi kém. Để đối phó với những thách thức này, các dự án CBA sẽ đầu tư vào các kỹ thuật sản xuất nông nghiệp-sinh thái bền vững để tăng năng suất và tạo thu nhập, cải thiện các dịch vụ hệ sinh thái và giảm phát thải khí nhà kính ở những khâu khả thi.

Suy thoái tài nguyên đất: Các dự án CBA sẽ tập trung vào các giải pháp dựa vào thiên nhiên (NBS), sinh thái nông nghiệp và thực hành quản lý đất bền vững để cải thiện các dịch vụ hệ sinh thái và giải quyết một số tác nhân gây thoái hóa đất và các thách thức môi trường khác ở cấp cộng đồng.

Giảm thiểu rủi ro thiên tai (DRR): Giảm thiểu rủi ro thiên tai áp dụng cách tiếp cận có tính hệ thống để thích ứng với các hiểm họa do BĐKH gây ra với trọng tâm là ngăn chặn những nguy cơ này tiến triển thành thảm họa thực sự. Cách tiếp cận này bao gồm một loạt các hoạt động thích ứng, như đánh giá rủi ro và tính dễ bị tổn thương, tận dụng các hệ thống cảnh báo sớm, cải thiện

thông tin liên lạc và hợp tác đa ngành, giáo dục và nâng cao nhận thức. Giảm thiểu rủi ro thiên tai, quản lý và chuẩn bị sẵn sàng ứng phó thiên tai sẽ là một chủ đề xuyên suốt trong giai đoạn mới của Chương trình CBA.

3. Đối tượng tiếp nhận tài trợ: các tổ chức phi chính phủ, tổ chức xã hội nghề nghiệp, tổ chức cộng đồng (quần chúng) của Việt Nam.

4. Vùng địa lý ưu tiên: vùng Đồng bằng Sông Cửu Long và vùng Nam Trung Bộ

5. Quy trình xét duyệt ý tưởng

- Tổ chức xin tài trợ có thể đề xuất tới 50.000 đô la thực hiện dự án trong tối đa 24 tháng.
- Tổ chức xin tài trợ viết ý tưởng dự án bằng Tiếng Việt (theo mẫu quy định) và nộp cho UNDP/GEF SGP.
- Điều phối viên (ĐPV) xem xét, sàng lọc và đề xuất Ban chỉ đạo quốc gia UNDP/GEF SGP (BCĐQG) phê duyệt ý tưởng dự án.
- Tổ chức xin tài trợ có ý tưởng dự án được UNDP/GEF SGP chấp thuận nộp đơn xin kinh phí tài trợ xây dựng dự án trong trường hợp có nhu cầu. UNDP/GEF SGP cung cấp kinh phí cho hoạt động khảo sát và xây dựng dự án.
- ĐPV xem xét và phê duyệt đơn xin tài trợ kinh phí xây dựng dự án.
- Tổ chức xin tài trợ có ý tưởng dự án được GEF SGP chấp thuận xây dựng và viết Đề nghị dự án (theo mẫu qui định).
- Tổ chức xin tài trợ trình Đề nghị dự án cho ĐPV sàng lọc:
 - Đề xuất dự án có thể được ĐPV chấp thuận và trình cho BCĐQG xem xét và chọn lọc.
 - Đề xuất dự án có thể được trả lại để tổ chức xin tài trợ bổ sung theo góp ý của ĐPV và trình lại để BCĐQG xem xét và chọn lọc.
- Các đề nghị dự án ĐPV thông qua sẽ được trình cho BCĐQG xem xét và chọn lọc:
 - ✚ BCĐQG có thể chấp thuận đề xuất dự án.
 - ✚ BCĐQG có thể yêu cầu tổ chức xin tài trợ bổ sung và trình lại để BCĐQG xem xét và chọn lọc.
 - ✚ BCĐQG có thể không chấp thuận đề xuất dự án.
- Các đề xuất dự án được BCĐQG chấp thuận sẽ được đệ trình cho UNDP Việt Nam xem xét và thông qua.

6. Tiêu chí xét duyệt

- Tính phù hợp với các định hướng ưu tiên: (i) *Lĩnh vực trọng tâm, các vấn đề và khu vực địa lý ưu tiên, đa mục tiêu* (ii) *Các mục tiêu (tăng cường năng lực, thử nghiệm hoặc nhân*

rộng/nâng cấp các chiến lược/kỹ thuật cộng đồng, quản lý tri thức (đúc kết và phổ biến bài học kinh nghiệm và điển hình), liên kết chính sách.

- Phương pháp giải quyết vấn đề hợp lý, sáng tạo, có cơ sở khoa học, có tính khả thi, phương pháp tiếp cận cộng đồng, hòa nhập xã hội mạnh mẽ, bao gồm bình đẳng giới và trao quyền cho cộng đồng, phụ nữ, người DTTS, thanh niên và người khuyết tật
- Tính bền vững, khả năng lồng ghép và nhân rộng, nâng cấp
- Năng lực tổ chức thực hiện dự án: (i) *Nguồn lực con người và kinh nghiệm quản lý dự án của tổ chức đề xuất. Năng lực và kinh nghiệm chuyên môn của tổ chức/chuyên gia tư vấn* (ii) *Sự tham gia của cộng đồng và các bên có liên quan của địa phương. Lồng ghép, phối hợp với các chương trình, dự án có liên quan.*
- Kinh phí: (i) *Tính phù hợp* (ii) *Tính hợp lý của kinh phí* (iii) *Kinh phí đối ứng*

Ý tưởng dự án bằng Tiếng Việt (bản chính) gửi về cho Chương trình theo địa chỉ:

Chương trình UNDP- GEF SGP Việt Nam

Địa chỉ: Toà nhà Xanh Liên Hợp quốc, 304 Kim Mã, Ba Đình, Hà Nội

Ngoài ra, Bản mềm gửi theo địa chỉ Email: gef-sgp-vietnam@undp.org

Hạn nộp ý tưởng dự án: 17h (Hà Nội), ngày 10/05/2023